

Висновки та перспективи дослідження. Аналіз ілюстративного матеріалу надав змогу простежити розгортання та лінгвальне втілення текстових концептів СМЕРТЬ та ХОЛОД, що визначають внутрішній світ головного героя роману Ф. Бегбедера «L'amour dure trois ans». Наступні етапи лінгвокогнітивної розвідки дозволять виявити інші текстові концепти, які є ключовими для авторської картини світу, та представити загальну структуру їх розгортання у романах Ф. Бегбедера.

Література:

1. Иеронова И. Ю., Трофимова О. А. Текстовый концепт общества потребления в романе Фредерика Бегбедера «99 francs» / И. Ю. Иеронова, О. А. Трофимова // Вестник Балтийского федерального университета им. И. Канта. – 2012. – Вып. 2. – С. 38–43.
2. Кагановська О. М. Текстові концепти художньої прози: когнітивна та комунікативна динаміка (на матеріалі французької романістики середини ХХ сторіччя): дис.... доктора філол. наук : 10.02.05 / Кагановська Олена Марківна. – К., 2003. – 502 с.
3. Орлова О. В. Когнитивно-стилистический анализ текстовых концептов в контексте современных лингвоконцептологических исследований / Ольга Вячеславовна Орлова // Вестник Томского государственного университета. – 2009. – № 326. – С. 34–38.
4. Le Nouveau Petit Robert: Dictionnaire analogique et alphabétique de la langue française. – P. : Dictionnaires Le Robert, 1997. – [Version électronique].

Джерело ілюстративного матеріалу

5. FB: Beigbeder F. L'amour dure trois ans / Frédéric Beigbeder. – P. : Edition Grasset & Fasquelle, 2001. – 232 p. – [Format PDF].

УДК 811.111'27'42:801.6

Ю. Й. Бабчук,

ЖДУ імені Івана Франка, м. Житомир

ГЕНДЕРНІ ПРЕФЕРЕНЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ВИГУКІВ ТА ЇХ ПРОСОДИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

У статті з'ясовано гендерні особливості використання вигуків та їх просодичні характеристики. Автор статті вказує на кількісний розподіл вживання вигуків за гендерною приналежністю. Основну увагу автор акцентує на ілюстрації просодичних особливостей вигуків для обох статей із залученням багатofункціональних комп'ютерних програм Praat та Speech Analyzer. Стаття пов'язана з аналізом ЧОТ, діапазону ЧОТ та інтенсивності як компонентів просодії, за допомогою яких наочно показані середні максимальні та мінімальні значення ЧОТ, діапазон ЧОТ та середня максимальна інтенсивність. За допомогою графіків наочно зображено показники максимальної та мінімальної інтенсивності. Автором продемонстровано найбільш яскраві приклади ілюстрації графіків інтенсивності, що в свою чергу, демонструють траєкторії напрямку руху кривої у представників різних статей.

Ключові слова: гендерна приналежність, вигук, частота основного тону (ЧОТ), діапазон ЧОТ, інтенсивність.

В статье выяснены гендерные особенности использования междометий и их просодические характеристики. Автор статьи указывает на количественное распределение употребления междометий в зависимости от гендерной принадлежности. Основное внимание автор акцентирует на иллюстрации просодических особенностей междометий для обоих полов с привлечением многофункциональных компьютерных программ Praat и Speech Analyzer. Статья связана с анализом ЧОТ, диапазона ЧОТ а также интенсивности, как компонентов просодии, с помощью которых наглядно показаны средние максимальные и минимальные значения ЧОТ, диапазона ЧОТ и средней максимальной интенсивности. С помощью графиков наглядно изображены показатели максимальной и минимальной интенсивности. Автором продемонстрированы наиболее яркие примеры иллюстрации графиков интенсивности, что в свою очередь, демонстрируют траектории направления движений кривой у представителей разных полов.

Ключевые слова: гендерная принадлежность, междометие, частота основного тона (ЧОТ), диапазон ЧОТ, интенсивность.

The gender features of using interjections and their prosodic characteristics are found out in the article. The author of the article specifies on the quantitative distributing of using interjections depending on gender belonging. The author accents basic attention on illustration of prosodic characteristics of interjections for both sexes using multifunctional computer programmes Praat and Speech Analyzer. The article is related to the analysis of fundamental frequency, speech rate and also intensity as the components of prosody with the help of which the average maximum and minimum fundamental frequency, speech rate are visually shown. By charts the indexes of maximum and minimum intensity are evidently represented. The author shows the most prime examples illustrating the charts of intensity, that demonstrate speech directions of different sexes.

Keywords: gender belonging, interjection, fundamental frequency, speech rate and intensity.

Постановка проблеми. Гендерні особливості вербалізації емоцій у квазіспонтанній комунікації за допомогою вигуків є найбільш яскравим засобом їх маніфестації. Слід підкреслити, що будь-які особливості використання вигуків для вираження емоцій мовної особистості не можна розглядати як абсолютні маркери чоловічого або жіночого мовлення. Отримані дані лише підтверджують існування чоловічих та жіночих пріоритетів у використанні тих чи інших одиниць лексичного рівня [1; 2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Можна констатувати існування гендерних преференцій у використанні емотивних вигуків. Показники ЧОТ у чоловіків в цілому є найбільш сталими у період від 35 до 55 років, після 55 років, потім спостерігається зниження частоти основного тону з досягненням мінімуму у віці сімидесяти років [5; 7]. Відносно висотного діапазону жінок і чоловіків лінгвісти не дійшли спільної думки. А.Сірдал [8], яка досліджувала спонтанне розмовне мовлення американських жінок та чоловіків, наголошує на тому, що усі показники ЧОТ у жіночих реалізаціях вищі, ніж у чоловічих. До того ж жінки мають значно ширший діапазон ЧОТ у спонтанному мовленні. Однозначно можна стверджувати тільки те, що частота основного тону (ЧОТ) – це один з основних факторів формуванні специфіки жіночого та чоловічого голосів. Але в умовах однакової для чоловіків та жінок ЧОТ, вирішальне значення статі диктора мають характеристики мовленнєвого тракту, які відображаються у спектрально-динамічній картині голосних звуків [3, с. 107].

Мета статті – є комплексний аналіз особливостей просодичного оформлення вигуків за гендерною приналежністю. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: розглянути просодичні характеристики вигуків за гендерною приналежністю; з'ясувати вплив просодичних особливостей, а саме показники ЧОТ, діапазону ЧОТ та інтенсивності на реалізацію вигуків у представників обох статей.

Детальне вивчення мовлення жінок старшого віку показало, що середній рівень ЧОТ у них прямо залежить від стану задоволення умовами життя та наявністю соціальних контактів. В результаті дослідження було виявлено той факт, що жінки, які задоволені життям та соціальним середовищем, мають набагато нижчий рівень ЧОТ у порівнянні з жінками, які мають труднощі у повсякденному житті або в сфері спілкування [4; 6].

В результаті акустичного аналізу було виявлено, що найчастіше та найбільше вигуків вживається чоловіками. Нами зафіксовано 774 випадків вживання вигуків цією групою мовців або 66,6% від загальної кількості всіх вживаних вигуків (Рис. 1).

Найбільша кількість вигуків було зафіксовано у квазіспонтанному мовленні чоловіків, а саме таких вигуків, як: *Oh, Yeah, Well, Hey, Uh, Huh, Uh-huh, Mmm, Mmm-hmm, Hmm, Um, Wow, Whoa, Ha*. Кількісний розподіл вживання окремих вигуків чоловіками представлено в таблиці 1.

Таблиця 1.

Кількісний розподіл вживання окремих вигуків чоловіками

Вигуки	Oh	Yeah	Well	Hey	Uh	Huh	Uh-huh	Mmm	Mmm-hmm	Hmm	Um	Wow	Whoa	Ha	Інші	Разом
Кількість	214	149	83	74	72	24	20	19	16	15	14	9	7	7	51	774

На рисунку 1. графічно представлено кількісний розподіл використання вигуків чоловіками у відсотковому співвідношенні.

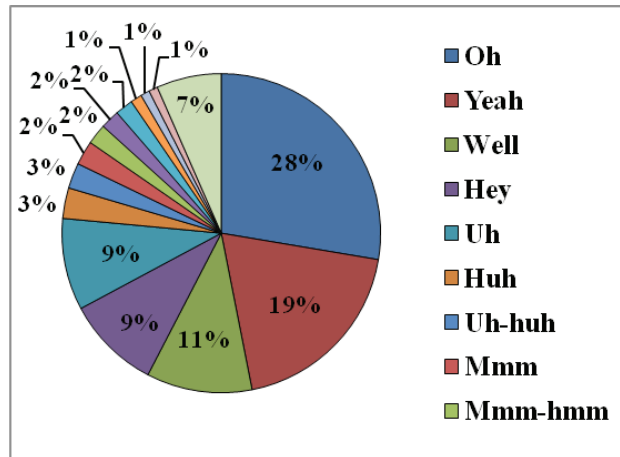

Рис. 1. Вживання вигуків чоловіками у відсотковому співвідношенні.

У жінок зафіксовані такі вигуки як: *Oh, Yeah, Well, Uh, Huh, Uh-huh, Mmm, Mmm-hmm, Um, Hey*. Їх кількісний розподіл представлено в таблиці 2.

Таблиця 2.

Кількісний розподіл вживання окремих вигуків жінками.

Вигуки	Oh	Yeah	Well	Uh	Huh	Uh-huh	Mmm	Mmm-hmm	Um	Hey	Інші	Разом
К-сть	164	61	48	18	15	12	10	7	7	7	40	389

Графічно розподіл вживання вигуків жінками у відсотковому співвідношенні проілюстровано на рисунку 2.

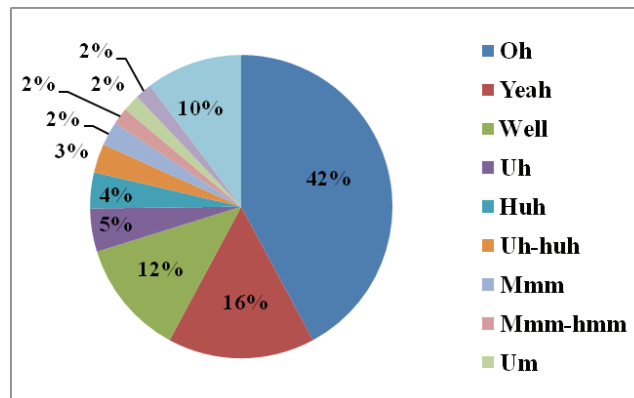

Рис. 2. Вживання вигуків жінками у відсотковому співвідношенні

Для визначення середніх максимальних та мінімальних значень ЧОТ, діапазону ЧОТ та середньої максимальної інтенсивності було проведено експериментально-фонетичне дослідження, а всі оброблені та підраховані дані було зведено до таблиці 3.

Таблиця 3.
Середні значення ЧОТ та інтенсивності вживання вигуків за гендерною приналежністю та діапазон ЧОТ

	Макс. середнє значення ЧОТ, Hz	Макс. середнє значення ЧОТ, пт	Мін. середнє значення ЧОТ, Hz	Мін. середнє значення ЧОТ, st	Діапазон ЧОТ, %	Діапазон ЧОТ, пт	Середня максим інтенсивність, dB
Чоловіки	228,1	55,7	164,1	50,0	39,0	5,7	68,5
Жінки	284,9	60,2	217,8	55,2	30,8	5,0	68,9

Як видно з таблиці 3. простежується досить виразна тенденція – представники жіночої статі за всіма показниками середнього значення ЧОТ мають більші значення, ніж представники групи чоловіків. Максимальні та мінімальні середні значення ЧОТ вищі приблизно на 57 Hz та 54 Hz. Діапазон ЧОТ у представників чоловічої статі ширший, ніж у мовців жіночої статі. Що стосується середньої максимальної інтенсивності, то як у чоловіків, так і у жінок значення інтенсивності майже однакові і відрізняються лише на 0,4 dB. Вигуки представників обох статей вимовляють з інтенсивністю, що відповідає рівню середньої гучності.

Як показали результати дослідження, діапазон ЧОТ у представників в обох гендерних груп майже однаковий. Більш висока інтенсивність висловлювань у представників жіночої статі відображає їхню експресивність та невпевненість, раптову зміну інтонаційного контура.

Розглядаючи абсолютні значення інтенсивності, з усіх розглянутих вигуків найменший максимальний показник виявлено у мовців, що належать до жіночої статі, – 49,76 dB (рисунок 3.). Для чоловіків цей показник дорівнює вже 51,57 dB, що майже на 2 dB більше, ніж у жінок (рисунок 4). Зазначимо також, що траєкторії напрямків руху кривої на графіках інтенсивності для жінок та чоловіків протилежні. Для жінок – це висхідна траєкторія, для чоловіків – спадна.

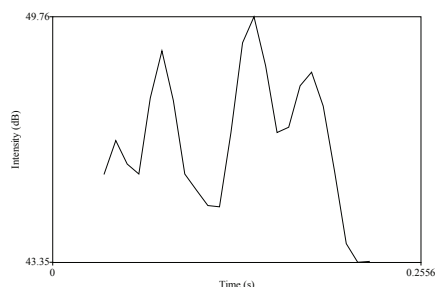

Рис. 3. Найменше абсолютне значення інтенсивності у представників жіночої статі

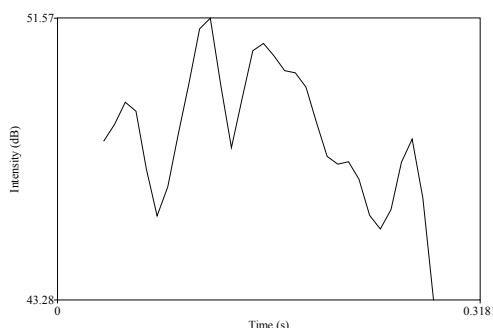

Рис. 4. Найменше абсолютне значення інтенсивності у представників чоловічої статі

Що стосується найбільших максимальних абсолютних показників інтенсивності у слові, у жінок та у чоловіків ці значення майже співпадають, і дорівнюють відповідно: 84.37dB – у чоловіків та 84.21 dB – у жінок (рисунок 5 та рисунок 6). Що стосується траєкторій напрямків руху кривих на графіках інтенсивності, то так само ми спостерігаємо протилежні напрямки. Для жінок – це висхідна траєкторія, для чоловіків – спадна.

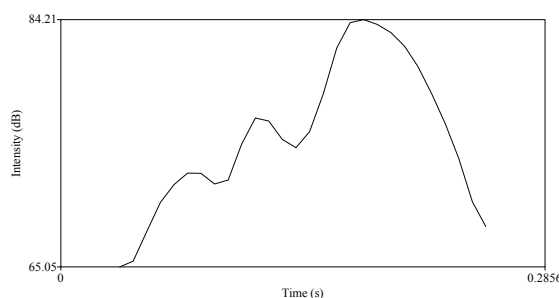

Рис. 5. Найбільше абсолютне значення інтенсивності у представників жіночої статі

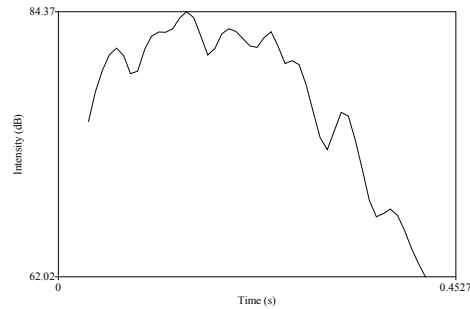

Рис. 6. Найбільше абсолютне значення інтенсивності у представників чоловічої статі

Висновки дослідження. Розглядаючи абсолютні максимальні та мінімальні показники інтенсивності, слід відзначити, що чоловіки і жінки вимовляють вигуки приблизно з однаковою гучністю: вигуки з найменшими максимальними значеннями в обох гендерних групах приблизно в 50 dB відповідають тихій вимові, в свою чергу, вигуки з найбільшими максимальними значеннями приблизно в 85dB є наближеними до гучної вимови. Відмінність між цими показниками, визначено у напрямках руху кривих на графіках інтенсивності. У чоловіків для найменших та найбільших максимальних значень простежується спадна траєкторія руху кривої, а у жінок навпаки – висхідна траєкторія руху кривої.

Література:

1. Кирилина А. В. Гендерные исследования в зарубежной и российской лингвистике (философский и методологический аспекты) / А. В. Кирилина // *Общественные науки и современность (ОНС)*. – 2000. – № 4. – С. 138–141.
2. Потапов В. В. К динамике становления вербального ритма / В. В. Потапов // *Вопросы языкознания*. – 1999. – № 2. – С. 58–70.
3. Потапов В. В. Многоуровневая стратегия в лингвистической гендерологии / В. В. Потапов // *Вопросы языкознания*. – М., 2002. – № 1. – С. 103–128.
4. Heint-Hutchinson M. Untersuchung zur Sprechweise und deren Beziehung zur Lebenszufriedenheit bei alteren Menschen. Master's thesis / M. Heint-Hutchinson. – Giessen : University of Giessen, 1975. – P. 22–24.
5. Hollien H., and Ship T. Speaking fundamental frequency and chronological age in males // *Speech Hear. Res.* 15, 1972. – P. 155–159.
6. Sedlak L. Gerontologosche Studie zur Psycholinguistik / L. Sedlak. – Soziale und Emotionale Aspekte. Master's thesis. – Giessen : University of Giessen, 1975. – P. 10–18.
7. Stoicheff M. L. Speaking fundamental frequency characteristics of nonsmoking female adults / M. L. Stoicheff // *Speech Hear. Res.* 24, 1981. – P. 437–441.
8. Syrdal Ann K. Acoustic Variability in Spontaneous Conversational Speech of American English Talkers. At&T Network and Computing Services. – Holmdel. NJ. 1995.

УДК 81:1'366.53+367.627

У. Я. Баркарь,

Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, м. Миколаїв

ПОНЯТТЯ ОДИНИЧНОСТІ У МОВНОМУ МИСЛЕННІ

У статті розглядається одиничність як когнітивна та мовна категорія по відношенню до категорій ціле / частина. Описується співвідношення граматичних категорій множини та однини та випадки їх взаємних переходів. Одним із втілень явища цілісної множинності у сучасних мовах у статті називаються збірні іменники. Також подається символічна, типологічна, семантична та етимологічна характеристика числівника 'один'.

Ключові слова: один, одиничність, категорія, ціле, частина, числівник, однина, множина.

В статье рассматривается единственность как когнитивная и языковая категория по отношению к категориям целое / часть. Описывается соотношение грамматических категорий множественного и единственного числа и случаи их взаимных переходов. Одним из воплощений явления целостной множественности в современных языках в статье называются сборные существительные. Также подается символическая, типологическая, семантическая и этимологическая характеристика числительного 'один'.

Ключевые слова: один, единичность, категория, целое, часть, числительное, единственное число, множественное число.

The article discusses the uniqueness of both cognitive and linguistic categories in relation to the categories of whole / part. It is alleged that the plural existed in the ancient period as a complete unit. In this regard, correlations of grammatical categories plural and singular as well as cases of their mutual transitions are described. The author notes that the singular form can transmit a plurality meaning, what speaks about its original syncretism. Knowledge of the world and further development of the ancient man thinking led to the separating from the binary opposition one of its members. It has launched the opposition of 'whole' / 'part'. Collective nouns which combine the properties of general and individual concepts are called in the article one of embodiments of the integral plurality phenomenon in modern languages. Such a collectivity language meaning is inherent in all languages, regardless of their typological differences because it is caused by common properties of human thought. Also a symbolic, typological, semantic and etymological characteristic of the numeral 'one' is presented. With that attention is paid to the fact that the language thinking puts it in a special place. The number '1' is a reflection of the man as microcosm and its place in the universe. At the same time, the numeral '1' cannot be reduced to a common Indo-European archetype unlike numerals '2' – '10'. Counting or calculation of objects starts with 'two' or more, while the 'one' implies not counting, but the name of the object using its special designation. This explains the difference in the representation of the number 'one' in the closely related dialects. The concept of 'one' was formed in close connection and through the separation process of a human from the surrounding reality, his awareness of his own 'I' as something separate and opposed to all other objects of the external world. This correlates with the concept 'a part of the whole' and is reflected in the language.

Key words: one, singularity, category, whole, part, numeral, singular, plural.